

MONUMENT & LANDSCHAP

Rijksstraatweg 80
6573 DB Beek-Berg en Dal

Email: secretaris@monumentenlandschap.nl
Website: www.monumentenlandschap.nl

NIEUWSBRIEF 79
Jaargang 20, nummer 3
November 2020

‘Enig juiste plek voor uitkijktoren is De Sterrenberg’

Niet-nagekomen beloften, moeizaam overleg, tegenwerking, miscommunicatie en argwaan. Wat betreft herbouw van de uitkijktoren op De Sterrenberg heeft Stichting Monument en Landschap Berg en Dal (M&L) het allemaal voorbij zien komen. De maat is vol, de stichting M&L gaat terug naar het beginpunt: een toren op De Sterrenberg, een toren in en voor Beek. Ze roept de gemeente Berg en Dal en eigenaar Terwindt op hetzelfde te doen.

De Sterrenberg in Beek is sinds 1909 een toeristische trekpleister met thee-/pannenkoekenhuis met speeltuin van maatschappij Mooi Nederland, met erheen leidende wandelpaden die in 1852 al op kaarten voorkomen. In 1938 wordt bij de horeca-uitspanning een uitkijktoren van 17 meter hoogte neergezet. De hout- en staalconstructie trekt veel mensen naar de berg en is een geliefd foto-object. De tram van Nijmegen naar Berg en Dal stopt hier voordat hij over het viaduct bij de Van Randwijckweg verder gaat naar eindpunt hotel Berg en Dal. Maar dan komt de klad in deze uitspanning.

Overeenkomsten

Na aankoop van De Sterrenberg door de heer Terwindt is de stichting M&L vanaf het begin van diens bouwplannen waakzaam, opdat Beek niet zou worden beroofd van een toeristisch pareltje. Die waakzaamheid is niet overbodig want meteen na zijn aankoop zet de heer Terwindt in februari 2001 al hekwerk rond zijn terrein waardoor openbare wandelpaden worden afgesneden. De stichting M&L reageert binnen een week en stuurt de gemeente een brief om te handhaven ‘zodat dit ontsierend bouwwerk zo spoedig mogelijk wordt verwijderd’. Ook de heer Terwindt krijgt een brief waarin de stichting aankondigt ‘alles in het werk te stellen om de geldende bestemming voor het terrein te doen behouden, het hekwerk te laten verdwijnen en de wandelpaden weer open te stellen’. De toon is gezet.

Maar de eigenaar lijkt van goede wil, getuige zijn belofte op 25 november 2002 aan de adviescommissie Wandelroute Sterrenberg: “Ik ben op voorhand bereid om voldoende budget beschikbaar te stellen voor het verplaatsen en restaureren van de uitkijktoren.”

Op 10 december 2003 sluit de stichting M&L met de heer Terwindt een overeenkomst waarin is opgenomen dat de stichting akkoord gaat met zijn bouwplannen, op voorwaarde: dat de heer Terwindt zich verbindt aan het behoud en in stand houden van de paden op De Sterrenberg, dat hij uitzichtpunten herstelt en dat hij zorgdraagt voor heroprichting van de toren. Verder ondersteunt hij de intentie van stichting M&L om de toren op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst te krijgen. In deze overeenkomst staat klip en klaar wat de heer Terwindt te doen staat.

De toenmalige gemeente Ubbergen heeft op 7 maart 2006 een soortgelijke overeenkomst met de eigenaar gesloten; als de heer Terwindt de afspraken niet nakomt hangt hem een boete van 500.000 euro boven het hoofd. Omdat de toren op Terwindts terrein komt te staan, zou deze 12 dagen per jaar voor publiek toegankelijk zijn. Dat zijn de uitgangspunten voor de nieuwe situatie op De Sterrenberg: drie partijen die hetzelfde nastreven.

Toren verdwenen

Om de bouwplannen van de heer Terwindt mogelijk te maken wordt de toren in juli 2007 gedemonteerd en in opslag gelegd bij Thoonen Constructiebouw BV. Maar dit bedrijf gaat failliet, met verregaande gevolgen voor de toren. Stichting M&L slaat op

20 augustus 2013 bij de gemeente alarm dat de toren is vernietigd ondanks al haar waarschuwingen aan de heer Terwindt om er goed op te passen. Waar gemeente en stichting M&L hun toezeggingen steeds nakomen, ‘blijft Terwindt stelselmatig in gebreke’. De toren staat er niet, de uitzichtpunten zijn niet gerealiseerd en de verlegde wandelpaden worden niet tot matig onderhouden. “De conclusie is daarom gerechtvaardigd dat de heer Terwindt de buit binnen heeft en dat hij kennelijk verder lak heeft aan voorzieningen voor de gemeenschap van Ubbergen.” Stichting M&L vindt de gang van zaken ‘volstrekt onaanvaardbaar’ en roept de heer Terwindt tot de orde. Volgens het Bossche advocatenkantoor Banning heeft zijn cliënt Terwindt de curator van Thoonen Constructiebouw BV nog zó op het hart gedrukt goed voor de toren te zorgen, maar deze curator is - volgens de advocaat - slordig geweest. De toren gaat uiteindelijk in 2013 naar BVA Auctions en is daar geveild, krijgt stichting M&L als reactie te horen.

Tegenwind

Ook in 2013 vraagt het bestuur van de Stichting Thornsche Molen de heer Terwindt of hij de herbouw van de molen financieel wil ondersteunen; als tegenprestatie zal de Stichting Thornsche molen proberen de op de heer Terwindt rustende verplichting de toren te herbouwen ongedaan gemaakt te krijgen bij de gemeente. ‘Een cultuurhistorische molen heeft een enorme meerwaarde boven een toren die maar 12 keer per jaar open mag’, luidt de motivatie voor deze ondermijnende actie. Als protest roept stichting M&L de Ubbergse gemeenteraad en burgemeester en wethouders op ‘zich niet te lenen voor dit soort onbetamelijke praktijken’. De heer Terwindt luistert naar de roep uit de polder en komt met tonnen over de brug. Gevolg: de molen kan worden herbouwd, maar zonder toezeggingen ten koste van de Sterrenbergtoren.

Samen apart

De jaren vliegen voorbij, maar tot een toren komt het steeds maar niet. Er komen een nieuwe gemeente, nieuwe gemeentebesturen, nieuwe wethouders en nieuwe bestuursleden bij de stichting. Wat niet verandert is dat gemeente en stichting samen blijven optrekken om de toren op De Sterrenberg gerealiseerd te krijgen. Zelfs een gang naar de rechter zeggen ze niet te schuwen. Samen spreken ze dezelfde taal in de richting van de heer Terwindt. Tot eind 2017. In oktober ligt de vraag op tafel of de heer Terwindt iets mag toevoegen aan de overeenkomsten van 2003 en 2006: of hij de toren mag bouwen buiten zijn terrein.

Keerpunt 2018

Na de verkiezingen in maart 2018 neemt de nieuw aangetreden wethouder Visser het hoofdpijndossier De Sterrenbergtoren over. Zij betracht voortvarendheid en wil, zoals ze in januari 2018 in de krant zegt, ‘de stem van de polder laten klinken’. Gaandeweg de gesprekken met stichting M&L blijkt hoezeer zij die belofte wil waarmaken. Het

blijkt een keerpunt voor project Sterrenbergtoren, amper een half jaar nadat de heer Terwindt zei af te willen van de torenlocatie bij hem voor de deur.

Vanaf dan lijkt de gemeente de toren alleen nog ergens anders te willen, en in samenspraak met de heer Terwindt -met buitensluiting van stichting M&L- een eigen koers te varen. In het begin van het jaar meldt de gemeente tijdens een overleg allerlei locaties te hebben bekeken en al twee mogelijk geschikte plekken te hebben gevonden: bij De Lange Paol in de Millingerwaard en bij De Vossenbergh, allebei gebieden die worden beheerd door Staatsbosbeheer.

Vanaf dat moment raakt de zaak Sterrenbergtoren in een ‘stroomversnelling’, in die zin dat de stichting onder toenemende druk wordt gezet om af te zien van De Sterrenbergh en om genoegen te nemen met een andere plek. Staatsbosbeheer keurt De Vossenbergh als locatie af, de Lange Paol lijkt steeds meer het enige alternatief te worden. Om toch éniëszins het stuur in handen te houden is stichting M&L, mede op verzoek van de gemeente Berg en Dal, bereid mee te denken over alternatieven en daar ook tijd en onderzoek in te steken.

Eind 2018 komt stichting M&L met rapport ‘Zicht op Landschap’ waarmee locaties in zowel Het Hoog als Het Laag onderzocht zijn op geschiktheid om een toren te plaatsen. Staatsbosbeheer keurt sommige plekken af, de gemeente is het met enkele andere niet eens. De gemeente vraagt tijdens een overleg met stichting M&L om ‘het aantal opties terug te brengen tot 1 of 2 zeer kansrijke locaties en die zelf op haalbaarheid te onderzoeken’. De ‘overblijvers’ zijn uiteindelijk locaties bij de Lange Paol en het Wylbergmeer.

Fuik?

Het lijkt een fuik geweest te zijn, want door aan de zoektocht mee te willen werken is kennelijk bij gemeente en de heer Terwindt de schijn gewekt dat stichting M&L afziet van De Sterrenbergh en instemt met Het Laag. Erger nog: dat zij instemt met de Lange Paol, de locatie die het verst van Beek af ligt en voor de gemeente zelf al sinds het begin van 2018 de grote favoriet is.

Eenmaal, ja eenmaal in al die jaren is stichting M&L met het moede hoofd in de schoot overstag gegaan: op 2 november 2018 schrijft ze aan de gemeente dat ze ‘zou willen afzien van de locatie omgeving Sterrenbergh en zou willen kiezen voor een opstelling in Het Laag’. Waarom deze betreurenswaardige uitgljider? Om de volgende redenen: hoge bomen op de berg verminderen het uitzicht, 12 dagen per jaar toegankelijkheid is niet veel, bouw op deze plek is nog steeds onzeker, een toren elders kan er sneller staan, het lange dossier dient eindelijk te worden afgesloten.

Koren op de molen

In ‘Zicht op Landschap’ zijn veel uren gestoken die wetenswaardige informatie hebben opgeleverd. Niettemin is het alleen voor de gemeente en de heer Terwindt een bruikbaar en nuttig rapport gebleken. Koren op de molen zogezegd. Zij hebben er namelijk ten

onrechte het bewijs in gezien dat de genoemde locaties ten volle gedragen worden door stichting M&L die daarmee dus de Sterrenbergtoren laat vallen. Met ‘Zicht op Landschap’ heeft stichting M&L zich kwetsbaar opgesteld.

Twee reacties in 2018 van de heer Terwindt en wethouder Visser vallen op. De heer Terwindt laat tijdens een overleg met de gemeente weten bereid te zijn mee te werken aan herbouw van “zijn” toren in Het Laag, bij de Lange Paol. ‘De locatie nabij het Wylerbergmeer vindt hij minder geschikt’, meldt de gemeente. Voor hem lijkt een toren op zo groot mogelijke afstand van zijn huis en ver weg van Beek de enige uitweg uit het labyrint. Op 12 maart 2019 zegt de heer Terwindt tegen de gemeente bereid te zijn de kosten van de quick scan te betalen voor een onderzoek dat moet uitwijzen of een toren bij de Lange Paol -hij zegt dat plan te kennen- mogelijk is. Eerder meldde hij al zo’n 70.000 tot 100.000 euro te willen bijdragen in de (her)bouwkosten op die plek.

Wethouder Visser is verbaasd dat ‘Zicht op Landschap’ zelfs locaties in Het Laag noemt terwijl stichting M&L zich altijd alleen voor Het Hoog heeft uitgesproken. De wethouder doet het voorkomen alsof deze studie van stichting M&L gelijkstaat met een besluit. Even pijnlijk is het dat de wethouder stichting M&L er openlijk van beschuldigt het idee van de Lange Paol gepikt te hebben van Staatsbosbeheer. ‘De gemeente heeft zich aan deze onjuiste voorstelling van zaken gestoord.’ Ze meldt deze verbazing onder meer aan Staatsbosbeheer en het Berg en Dalse college en kondigt aan dat ze stichting M&L daarop zal aanspreken.

De wethouder maakt twee fouten: ten eerste is de Lange Paol door stichting M&L in haar brede zoektocht alleen genoemd als mogelijke locatie voor een toren (kennelijk is dat een goede locatie want anderen bevelen deze ook aan) en heeft de stichting nergens de intentie gehad wiens idee dan ook te stelen laat staan met de veren daarvan te gaan pronken. Ten tweede stelt de wethouder steevast in het openbaar dat Staatsbosbeheer de initiatiefnemer is voor de uitkijktoren (Skybox genoemd) bij de Lange Paol. Het is evenwel geen project van Staatsbosbeheer, maar van bewoners uit de omgeving. Stichting M&L vindt de openbare terechtwijzing van de wethouder niet alleen onterecht maar ook ongepast, want gebaseerd op onjuiste feiten.

Redoutes

Tijdens de Tachtigjarige Oorlog stonden er uitkijktorens in de omgeving van de Waal. Geschat wordt dat er vanaf Gorinchem tot fort Schenkenschanz (Dld) 54 van zulke toren, redoutes genoemd, stonden die samen de verdedigingslinie van Prins Maurits vormden. Stichting Onze Waal heeft plannen om (een deel van) deze torens weer op te richten, onder meer in de Millingerwaard in de buurt van de rivier. Dat meldt de wethouder op 5 november 2018 tijdens een overleg met Staatsbosbeheer. Een maand daarna beslist het college van Berg en Dal dat deze plannen niet worden gekoppeld aan herbouw van de ‘Terwindt-toren’, zoals deze intussen wordt genoemd.

Stichting M&L vindt dat de gemeente consequent moet zijn: de bouw van een toren bij de Lange Paol heeft net zo min als de redoutes van doen met herbouw van de

Sterrenbergtoren. Bij de Lange Paol gaat het om een wens van omwonenden, die er echter het geld niet voor hebben. Ze kloppen bij de heer Terwindt aan, die hen welgevallig is en bereid is er een ton in te steken. Dat is prima, maar kan hem niet ontslaan van de verplichting om de Sterrenbergtoren te herbouwen. De gemeente dient daarom ook deze Lange Paol-toren niet te koppelen aan de Sterrenbergtoren.

Toezegging raad

Veel wegen en zijwegen zijn er sinds 2007 bewandeld om de toren op zijn oorspronkelijke plek te krijgen. Het heeft geleid tot pseudo-oplossingen, tot ongewenste afleiding van de zaak. De stichting trekt de handen af van elke medewerking aan een andere plaats dan De Sterrenberg en houdt gemeente en de heer Terwindt aan de gemaakte overeenkomsten. Het is kortweg zoals de motie van de raadsfractie Voor Berg en Dal van 12 december 2019 luidt: als er voor de toren geen alternatieve plekken gevonden worden op de stuwwal in Beek, gelden de gemaakte afspraken. De burgemeester: “De toezegging is gedaan dat er geen procedures aflopen of onomkeerbare besluiten worden genomen”.

Bij Omroep Gelderland spreekt de wethouder in januari 2020 nog uit dat zij denkt dat de toren terugkomt op de Sterrenberg. Enkele maanden later -op 4 maart 2020- wordt stichting M&L uitgenodigd door wethouder Visser waarin een (niet-openbaar) besluit wordt toegelicht en de stichting voor een voldongen feit wordt geplaast.

Tijdens dit overleg geeft de wethouder namelijk aan ‘dat de voormalige gemeente Ubbergen in 2015 de locatie (voor de Sterrenbergtoren) al had opgegeven en voor een geldelijke compensatie (van de heer Terwindt) wilde gaan’. De opstelling van Ubbergen wordt gedeeld door opvolger Berg en Dal, blijkt in hetzelfde gesprek van maart. “Omdat de gemeente Ubbergen en later de gemeente Berg en Dal de locatie niet meer wilde ontwikkelen, is er in overleg met stichting M&L vanaf 2016 naar alternatieven op de stuwwal gezocht.” Stichting M&L is onaangenaam verrast door dit ‘nieuws’ en wil anno 2020 het besluit boven tafel hebben wanneer en waarom de beide gemeenten de Sterrenbergtoren allang als locatie geschrapt hebben. En waarom dat aan niemand is bekendgemaakt. Temeer omdat de gemeente aan de provincie nog moet verantwoorden waarom ‘realisatie op de stuwwal een onmogelijkheid is’, zoals door de gemeente is geantwoord op schriftelijke raadvragen.

Toekomst

Om herbouw van de toren op De Sterrenberg mogelijk te maken, dient de gemeente volgens de Raad van State (uitspraak 2014) alleen nog maar archeologisch onderzoek te doen. Een dergelijk onderzoek is namelijk nodig omdat er voor de fundering van de toren vier stalen buizen van 8 meter lengte de grond in worden gedreven. Wanneer uit onderzoek blijkt dat er archeologisch niets van waarde in de bodem zit, staat niets de herbouw op die plek meer in de weg. Dezelfde rechter oordeelde in 2008 al dat de privacy van omwonenden niet wordt geschaad wanneer er een toren komt staan.

Kannetje uit de souvenirwinkel van de uitkijktoren 'de Sterrenberg'.

Bestemmingsplan 'Stuwwal en beschermd dorpsgezicht Ubbergen' is op 27 juni 2013 vastgesteld door de gemeenteraad van de toenmalige gemeente Ubbergen en is onherroepelijk. De locatie van de Sterrenbergtoren ligt in dit gebied. Zelfs het plekje waar de toren kan komen is specifiek op kaart aangeduid, net als het pad dat er vanaf de Oude Bosweg heenleidt.

Over de uitkijktoren is in het bestemmingsplan opgenomen dat de gronden primair bestemd zijn voor de

ontwikkeling en het behoud van een openbaar toegankelijke uitkijktoren. Over het toegangspad staat vermeld dat de gronden primair bestemd zijn voor het behoud van de aanwezige openbaar toegankelijke wandelpaden. Volgens de kadastrale kaart liggen het toegangspad en de torenlocatie op gronden van de heer Terwindt die niet-openbaar zijn. Dat is in strijd met het bestemmingsplan. Stichting M&L overweegt dan ook bij de gemeente Berg en Dal een handhavingsverzoek in te dienen.

Massaal parkeren in de polder?

In de Gelderlander van 24 september 2020 werd aangekondigd dat de gemeente Nijmegen bij de provincie Gelderland heeft aangedrongen op de aanleg van 2 extra P en R-terreinen (zogenaamde HUB's). Eén daarvan zou komen te liggen in de gemeente Berg en Dal, aan het kruispunt N325 (Nijmegen – Duitse grens) en St Hubertusweg, bij de verkeerslichten. Nijmegen sluit hierbij aan bij de eerdere plannen van de gemeente Berg en Dal om hier een Toeristisch Overstappunt (TOP) met tachtig parkeerplaatsen aan te leggen. Het toeristisch overstappunt is bedoeld voor bezoekers van de Ooijpolder die per fiets verder willen gaan en voor mensen die het Wylerbergmeer willen bezoeken. Dit overstappunt zou ingericht, ofschoon er in de omgeving van het Wylerbergmeer al meerdere parkeermogelijkheden zijn, met al dan niet een slagboom bij de toegang.

Tussen de N325 en het Meertje ligt over enkele kilometers een stuk land dat onbebouwd is en oorspronkelijk agrarisch gebied was. In de loop van de jaren is het gebied steeds meer begroeid met wilde vegetatie, struiken, bomen, struingebieden. Dit is het meest duidelijk aan de Nijmeegse kant, vanaf de plaats waar N325 en Meertje op wat grotere afstand van elkaar komen te liggen. Richting St Hubertusweg komen er wat meer agrarische graslanden, daarna volgt er een terrein met meer begroeiing.

Wanneer je over de N325 rijdt, zie je -vanuit Nijmegen- heel mooi een stuk natuur liggen dat sterk contrasteert met de eerdere stadbebouwing. In de zestiger jaren heeft de

gemeente Nijmegen ooit het plan opgevat hier een nieuwe woonwijk te bouwen. Dit plan is toen met succes tegengehouden; in plaats ervan kwam de Dukenburg. Nu lijkt er een nieuwe aanslag in de maak op dit natuurlijke landschap.

Een “overstapplaats” lijkt ongepast op deze locatie. Het doorbreekt het groene gebied tussen N325 en Meertje, zal zeker het stille natuurlijke milieu beïnvloeden. Bovendien is een parkeerruimte voor 80 of meer auto’s méér dan alleen een parkeerplaats. Er zouden opstapfaciliteiten moeten komen voor het O.V., een stalling voor (te huren) fietsen, en ongetwijfeld ook enige vorm van horeca, een koek-en-zopientent of erger. Helemaal vreemd is, dat de gemeente Nijmegen vanwege verwachte drukte en overlast binnen de stadsgrenzen nu aanklopt bij Berg en Dal, en in het buitengebied een grote parkeervoorziening met overstapmogelijkheid wil realiseren. De provincie Gelderland zou dit soort acties moeten tegengaan en misschien zelfs verbieden.

Principieel lijkt het onverstandig bouwactiviteiten te ontplooiën in het groene gebied in de Ooijpolder / Duffelt buiten de bebouwde kom vanwege het natuurlijk karakter van dit gebied. Daarom wil de Stichting Monument & Landschap ernstig pleiten tegen een dergelijke parkeerlocatie op de hoek N 325 – Hubertusweg.

Zonneparken in Berg en Dal

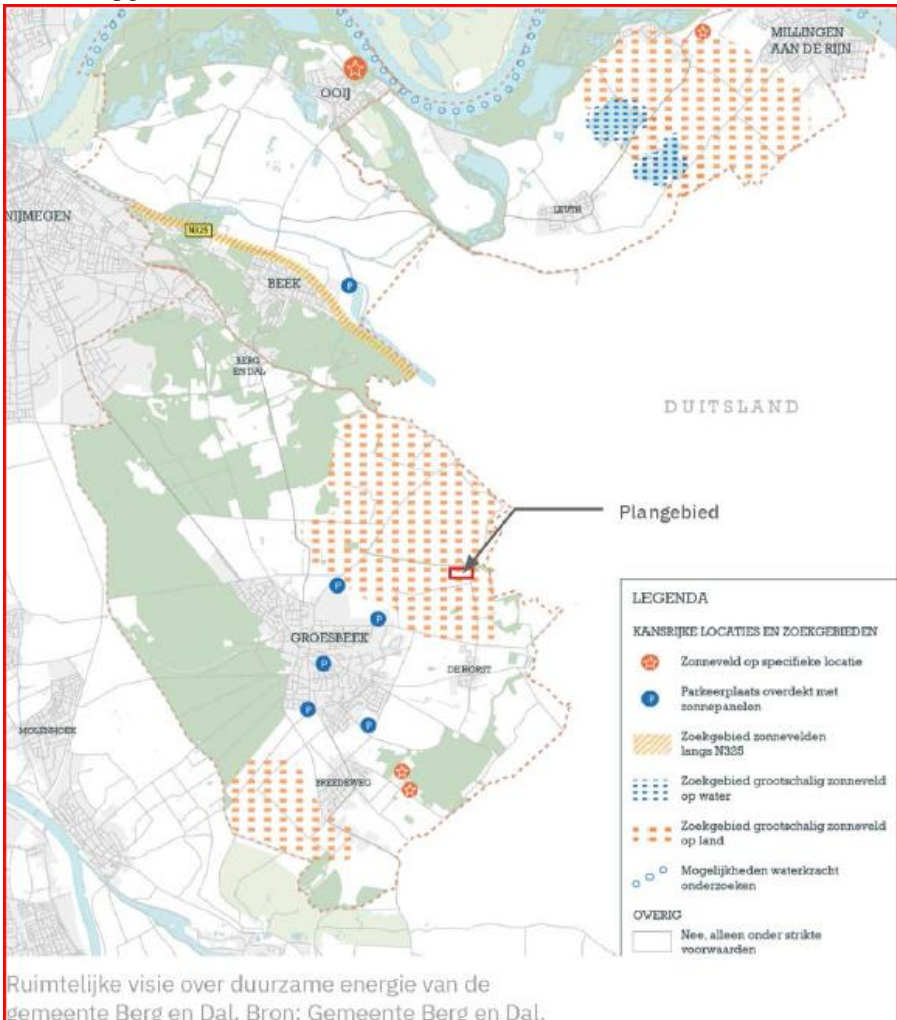

Er zijn veel ontwikkelingen gaande in het Berg en Dalse landschap: een pilot van maar liefst 100 ha. zonnepanelen in de omgeving van Millingen aan de Rijn, rond de rioolwaterzuiveringsinstallatie bij Keckerdom wordt gewerkt aan een initiatief van circa 5 hectare zonnepark en de 3^e pilot komt aan de Boersteeg in Groesbeek.

Laten we eens inzoomen op het laatste plan aan de Boersteeg, een initiatief van Solar Energy Works. De beoogde ontwikkeling betreft de realisatie van een zonnepark van ruim 8 ha voor zo'n 6,6 GWh, genoeg voor circa 2.000 huishoudens.

De **gemeente** schrijft dat dit initiatief opvalt door de zeer uitgebreide visie op participatie en hoe zij de lokale omgeving wil betrekken. Met name de bereidheid om de omwonenden (financieel) te laten participeren is sterk.

De **provincie** geeft enkele richtlijnen voor zonnenvelden in dit landschapstype: De zonnepanelen dienen niet hoger te zijn dan de omringende hagen/boschages. Behouden van vergezichten en oriënteren aan de dominante landschapsstructuur. **Monument&Landschap** denkt in het algemeen positief mee in het ontwikkelen van zonneparken in die gebieden die daar ruimtelijke meerwaarde aan geven. We zijn al eens op bezoek geweest bij wethouder duurzaamheid Verheul om te pleiten voor een samenhangende visie op energie en landschap. Vrij vertaald: hoe kunnen we initiatiefnemers verplichten om in het landschap/cultuurhistorie te investeren? Een zonnepark is een tijdelijk gegeven, de grond wordt voor 25 jaar gepacht en dan moet het weer opgeleverd worden aan de verhuurder/boer.

Dus wat wil je overhouden is de vraag! En hoe leg je (juridisch) vast dat datgene wat gegroeid is mag blijven staan? En als het niet kan, waar doe je het dan wel, bijv. geld storten in een omgevingsfonds met omschreven ambities, zoals landschappelijke investeringen, aanleg van lanen, houtwallen etc.. Concreet: de zonneboer moet gedwongen worden te investeren in landschappelijke stoffering, want die is daar terdege gewenst. De landbouwkundige druk is milieutechnisch te groot.

Specifiek voor zonnepark Boersteeg hebben wij de volgende adviezen meegegeven aan gemeente en initiatiefnemer:

- Een noord-zuid opstelling van de panelen met een hoogste punt van 2,50m met tussenruimte van minimaal 1,50m anders is er te weinig licht.
- Het hekwerk moet bestaan uit kastanje houten palen met een grofmazig gaas van 0.10m tot 1,80 m hoog, dan kunnen alle beesten er doorheen, behalve een ree, die moet omlopen.
- Er moet een degelijk ontwerp- en beheerplan komen qua beplantingen en wie dit gaat beheren. Zicht op beheer is erg belangrijk om natuurontwikkeling op dit veld te sturen/monitoren.
- Met een goed - voor beesten te passeren - hekwerk is een versterking van natuurwaarden te verwachten. Er treedt immers rust op, geen bemesting . Als de randen qua beplantingen goed beheerd worden, is een goede habitat voor patrijzen en fazanten te verwachten.
- Wat zijn de voordelen van de komst van dit zonnepark voor de omgeving, m.a.w. wat draagt de ontwikkelaar af aan het Omgevingsfonds ter versterking van de omgeving?
- Participatie! Neemt een energiecoöperatie deel aan dit project, men eist tegenwoordig 50% deelname?
- De geboden breedte voor beplanting, zijnde 4,5 meter is te weinig. Een beetje houtwal meet 7 á 8 meter, anders spreek je over struweelhaag en dat is te gering op deze bodems om het snel visueel dicht te krijgen
- Op deze (relatief) slechte zandige grond moet je maar afwachten of e.e.a. (tijdig) en überhaupt van de grond komt. Dus als de ambitie is: niet zichtbaar ook als winterbeeld dan hierop aansluiten qua dekking/dichtheid.

Monument en Landschap pleit voor een verdichting van het landschap ter plekke en het liefst geconcentreerd uitpakken in de gemeente Berg en Dal, niet overal ad hoc wat doen. Deze verdichting aan de Boersteeg past in ons straatje qua ambitie, maar dan moeten we het maximale eruit halen, want de initiatiefnemer bewandelt het paadje van het minimale. En in dit landschap is de komst van een zonnepark geen probleem, welkom voor doorontwikkeling natuur, wateropname en vasthouden, bescherming en

rust bodem, maar dan moet het weinig zichtbaar zijn en gemonitord kunnen worden door een gedegen ontwerp- en beheerplan, geborgd in een Omgevingsfonds. In een gecombineerde aanpak van zonnevelden en lage windturbines helpen wij Berg en Dal van het gas af en passen duurzame energieopwekking in het landschap in.

Dank!

Marieke Mastboom heeft laten weten dat ze wil stoppen met haar activiteiten voor de Stichting Monument en Landschap. Sinds 2013 is zij bestuurslid. In de afgelopen jaren heeft ze met grote voortvarendheid het secretariaat verzorgd, was lid van de redactie van de nieuwsbrief, werkte mee aan de voorbereiding van de toekenning van de erfgoedprijs en was vertegenwoordiger van Monument en Landschap in verschillende erfgoedgremia van de gemeente Berg en Dal. Marieke heeft haar grote deskundigheid op het gebied van de relatie tussen monument en cultuur ingebracht in onze stichting. Zij kon vaak ook heel goed duidelijk maken waarom soms bepaalde landschappelijke situaties als monumentaal beschouwd moeten worden, wezenlijk voor de culturele geschiedenis van de omgeving, of niet. De gemeente Berg en Dal kent veel plaatsen waar natuur en cultuur hand-in-hand gaan, en waar ingrepen in de natuur in wezen ingrepen zijn in de cultuurgeschiedenis van het gebied. Een belangrijk wapenfeit willen wij niet onvermeld laten: zij was de initiator en organisator van het zeer goed bezochte

Pop-Up Museum, met kunstwerken uit het gemeentelijk depot, die in drie weken en drie dorpen werden tentoongesteld. Wij willen haar heel hartelijk danken voor de inzet voor de Monument en Landschap in de gemeente Berg en Dal.

Ook zijn wij dank verschuldigd aan onze oud-bestuursleden **Hans Giesbertz** en **Annemiek Lukassen**, die tot op heden respectievelijk de opmaak van de Nieuwsbrief en verspreiding voor hun rekening namen.

“De Amerikanen kuieren al door ons dorp”

Op zaterdag 21 november verschijnt het dagboek van Eva de Ranitz-van Mourik over Beek en Ubbergen in boekvorm met als titel: *De Amerikanen kuieren al door ons dorp*.

Aan het einde van Tweede Wereldoorlog heeft de streek rondom Beek-Ubbergen langdurig midden in de frontlinie gelegen. Van Operatie Market Garden in september 1944 tot Operatie Veritable in februari 1945 was het gebied het toneel van zware gevechten en grote beproevingen voor de bevolking. Het is deze periode die de kern vormt van het dagboek dat Eva de Ranitz – van Mourik in Beek bijhield.

Het boek, samengesteld door Hans Giesbertz en Annemiek Lukassen, heeft een harde kaft en veel foto's. Het is vanaf zaterdag 21 november voor 15 Euro te koop in de volgende winkels.

Beek: Primera, Nenini en Antiquaraat Supplement - Ooij en Leuth: Spar Millingen: Primera - Groesbeek: Bruna - Nijmegen: Dekker vd Vegt

Vacature

In het bestuur van de Stichting Monument en Landschap zijn enkele vacatures. Wij zoeken naar bewoners van de gemeente Berg en Dal, met enige voorkeur uit de kernen Millingen, Ooij en Groesbeek. Kennis van de cultuurhistorie en visie daarop zijn gewenst. Daarnaast zoeken we iemand met een juridische achtergrond.

U kunt uw belangstelling melden aan: secretaris@monumentenlandschap.nl

Najaars- en voorjaarsvergadering

Door de situatie rond Covid-19 zijn onze voorjaarsbijeenkomst niet doorgegaan. Het bestuur heeft zich beraden op de huidige situatie. Het houden van een bijeenkomst zoals in de afgelopen jaren gebruikelijk was, achten wij niet verantwoord. Dit temeer omdat veel van de bezoekers behoren tot de kwetsbare groep. Wij bezinnen ons op andere vormen om met u als belangstellende te communiceren.